

Lager 157 AS
v/ daglig leder

Dokumentet blir kun sendt pr. e-post

Deres ref.

Vår ref.

Dato:

Sak nr: 24/4009-9

25.09.2024

Saksbehandler: Vegard Kleven

Dir.tlf: 45618204

Vedtak om overtredelsesgebyr - brudd på åpenhetslovens regler om behandling av informasjonskrav

1 INNLEDNING

Forbrukertilsynet viser til varsel om vedtak av 12. juni 2024 til Lager 157 AS (org.nr. 920 893 368) (**Lager 157**). Vi viser også til Lager 157 sitt tilsvarende av 28. juni 2024 til varselet om vedtak, møtet avholdt 5. september 2024 og til øvrig korrespondanse i saken.

Vi har nå fattet vedtak i saken. Vår konklusjon er at Lager 157 har brutt åpenhetslovens krav til å besvare informasjonskrav to ganger og at selskapet skal ilegges et overtredelsesgebyr på kr 450 000 for lovbruddene. Vedtaket er inntatt i punkt 2.

Bakgrunnen for saken står i punkt 3. Det rettslige grunnlaget for vedtaket er inntatt i punkt 4, og de faktiske forholdene i saken er beskrevet i punkt 5. Begrunnelsen for vedtaket står i punkt 6-8.

Hvis Lager 157 er uenige i vedtaket, har selskapet rett til å klage. Se punkt 9 om retten til å klage på vedtaket.

Dersom Lager 157 har spørsmål til vedtaket, eller har behov for veiledning i saken, kan selskapet ta kontakt med saksbehandler Vegard Kleven på e-post (vk@forbrukertilsynet.no).

2 VEDTAKET

Forbrukertilsynet fatter herved følgende vedtak mot Lager 157:

Lager 157 AS skal betale et overtredelsesgebyr på kr 450 000 – firehundreogfemtitten kroner – for brudd på plikten til å gi informasjon etter åpenhetsloven § 7 jf. § 6.

Hjemmelen for vedtaket er åpenhetsloven § 11, jf. § 14.

3 BAKGRUNNEN FOR SAKEN

Lager 157 har plikter etter åpenhetsloven. Åpenhetsloven skal fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, jf. lovens § 1.

For at lovens formål skal oppfylles, er virksomheter som er omfattet av loven pålagt ulike plikter, herunder plikten til å gi informasjon etter § 7 jf. § 6 på bakgrunn av informasjonskrav.

Forbrukertilsynet har gjennom vår saksbehandling på bakgrunn av tips vi har mottatt om Lager 157, kommet frem til at selskapet ved minst to anledninger ikke har overholdt plikten til å gi informasjon etter åpenhetsloven § 7 jf. § 6.

Det første tilfellet av lovbrudd tok vi opp med selskapet i november 2023. Saken ble avsluttet fra vår side i februar 2024 fordi Lager 157 erkjente at selskapet ikke hadde oppfylt sine plikter etter loven, og samtidig oversendte dokumentasjon til Forbrukertilsynet på at selskapet hadde gjort tiltak i forbindelse med pliktene vi påpekte. Vår vurdering er at Lager 157 på ny unnlot å gi informasjon etter åpenhetsloven etter å ha mottatt et informasjonskrav fremsatt av en privatperson den 22. april 2024, under henvisning til at informasjonskravet er fremsatt i forbindelse med et skolearbeid.

Plikten til å gi informasjon om hvordan virksomheter håndterer faktiske og potensielle negative konsekvenser i forbindelse med sine aktsomhetsvurderinger gjelder overfor enhver som krever det. Denne plikten er en av de tre grunnleggende forpliktelsene som virksomheter er pålagt etter åpenhetsloven.

Dersom Forbrukertilsynet finner at en virksomhet handler i strid med loven, kan vi fatte vedtak, jf. åpenhetsloven § 9 tredje ledd første setning.

Ut fra hensynet til å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, er det etter vårt syn behov for å ilegge Lager 157 et overtredelsesgebyr i denne saken.

4 REGELVERKET SOM ER RELEVANT I SAKEN

Forbrukertilsynet har forklart regelverket som gjelder for retten til informasjon og virksomheters behandling av informasjonskrav i varselet til dette vedtaket. Vi viser til varselet om vedtak punkt 2 for en fremstilling av regelverket som er relevant i saken.

5 DE FAKTISKE FORHOLDENE I SAKEN

5.1 Kort om Lager 157

Lager 157 selger klær til forbrukere. Lager 157 sitt siste tilgjengelige årsregnskap viser at selskapet i regnskapsåret 2023 hadde samlede inntekter på kr 223 434 067 og et positivt driftsresultat på kr 8 596 870.

Vedlegg 1 Årsregnskap 2023 for Lager 157 AS

Forbrukertilsynet viser også til varselet om vedtak punkt 6.4 hvor tall fra regnskapsåret 2022 er gjengitt.

5.2 Lager 157 sin håndtering av informasjonskrav datert 2. august 2023 fra Framtiden i våre hender

Forbrukertilsynet har i varselet om vedtak redegjort for Lager 157 sin håndtering av informasjonskravet fra Framtiden i våre hender av 2. august 2023. Når det gjelder de faktiske forholdene som er lagt til grunn av Forbrukertilsynet på vedtakstidspunktet viser vil til punkt 3.1 i varselet om vedtak.

5.3 Lager 157 sin håndtering av informasjonskrav datert 22. april 2024 fra privatperson

Lager 157 har i sitt tilsvaret til varselet om vedtak fremholdt at Forbrukertilsynet har lagt til grunn feil faktum. Lager 157 mener at henvendelsen fra privatpersonen «(...) ikke var merket med "åpenhetsloven i emnefeltet" (...)», se tilsvaret side 3.

På bakgrunn av denne merknaden, har Forbrukertilsynet oppdaget at vi ved en feil ikke har inntatt informasjonskravet slik det ble sendt til Lager 157 i vedlegg 5 til varselet om vedtak. Dokumentet er inntatt som vedlegg til dette vedtaket.

Vedlegg 2 Informasjonskrav datert 22. april 2024

Vi viser til Vedlegg 2 hvor det fremgår at informasjonssøkeren hadde teksten «Åpenhetsloven» i emnefeltet ved oversendelsen av informasjonskravet til Lager 157 per e-post til info@lager157.com. Forbrukertilsynet legger dette til grunn på vedtakstidspunktet.

For øvrig viser vi til fremstillingen av de faktiske omstendighetene knyttet til Lager 157 sin behandling av informasjonskravet datert 22. april 2024 i varselet om vedtak punkt 3.2.

Lager 157 har opplyst Forbrukertilsynet om at informasjonskravet av 22. april 2024 ble besvart den 20. juni 2024, se tilsvaret side 4. Dette forholdet er ikke dokumentert overfor Forbrukertilsynet.

5.4 Møte mellom Forbrukertilsynet og Lager 157 5. september 2024

Etter at Forbrukertilsynet varslet vedtaket mot Lager 157 og selskapet hadde gitt sitt tilsvaret til varselet, ba Lager 157 om et møte med Forbrukertilsynet. Vi viser til referatet fra møtet.

Vedlegg 3 Referat fra møte mellom Forbrukertilsynet og Lager 157 med vedlegg

6 FORBRUKERTILSYNETS VURDERINGER

6.1 Overordnet om Lager 157 sitt tilsvaret til det forhåndsvarslede vedtaket

Lager 157 har i hovedsak anført at Lager 157 sin håndtering av de to informasjonskravene saken gjelder, ikke utgjør overtredelser som kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr etter åpenhetsloven § 14. Lager 157 mener på denne bakgrunn at vilkårene for ileggelse av overtredelsesgebyr etter åpenhetsloven § 14 ikke er oppfylt.

Videre har Lager 157 anført at Forbrukertilsynets vurderinger av utvist skyld er uriktige. Selskapet viser til faktisk uvitenhet hos personene som handlet på vegne av Lager 157. Lager 157 påstår at vilkårene for forsett ikke er oppfylt for håndteringen av de to informasjonskravene saken gjelder.

Selskapet har også anført at Forbrukertilsynets vurderinger av overtredelsenes grovhet er uriktig, med henvisning til faktisk uvitenhet og at «*overtredelsene er svært begrensede*» jf. tilsvaret punkt 3 side 4.

6.2 Henvendelsene til Lager 157 var informasjonskrav

I varselet om vedtak punkt 4.1.1 og 4.1.2 har Forbrukertilsynet redegjort for forholdene som taler for og mot at henvendelsene fra henholdsvis Framtiden i våre hender og privatpersonen er å anse som informasjonskrav etter åpenhetsloven.

Forbrukertilsynet registrerer at Lager 157 ikke synes å ha innvendinger til Forbrukertilsynets vurderinger på dette punktet, og omtaler selv henvendelsene som informasjonskrav i tilsvaret på side 1. Vi viser derfor til våre vurderinger i varselet om vedtak punkt 4.1.1–4.1.3 og har lagt disse vurderingene til grunn på vedtakstidspunktet.

Når det gjelder anførselene som knytter seg til uvitenhet på handlingstidspunktene om at henvendelsene var å anse som informasjonskrav, viser vi til punkt 8.4.2 nedenfor.

6.3 Vurdering av om Lager 157 brøt informasjonsplikten overfor informasjonssøkerne

Hva gjelder vurderingen av om det objektivt sett foreligger minst to overtredelser av § 7 jf. § 6 ved behandlingen av de to informasjonskravene som denne saken gjelder, viser vi til varselet om vedtak punkt 4.2. Forbrukertilsynets vurdering er at det er bevist med klar sannsynlighetsovervekt at det objektivt sett foreligger minst to overtredelser av åpenhetsloven § 7 jf. § 6 i denne saken.

7 FORBRUKERTILSYNETS VEDTAKSKOMPETANSE

Dersom Forbrukertilsynet finner at en virksomhet bryter reglene i åpenhetsloven kan vi fatte vedtak, jf. åpenhetsloven § 9 tredje ledd første setning.

Forbrukertilsynet kan bare fatte vedtak ved brudd på åpenhetsloven dersom inngrep tilsies av hensynet til å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, jf. åpenhetsloven § 11 første ledd jf. § 9 første ledd andre setning.

Lovbruddene som Lager 157 har begått, gjelder brudd på sentrale plikter i åpenhetsloven som skal sikre virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, og sikre allmennheten tilgang på informasjon om hvordan virksomheter

håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Når Lager 157 ikke har fulgt disse reglene ved minst to anledninger, er Forbrukertilsynets vurdering at hensynet til å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, begrunner at Forbrukertilsynet kan fatte vedtak mot Lager 157.

Forbrukertilsynet har etter dette grunnlag for å fatte vedtak.

8 OVERTREDELSESGBYR

8.1 Hjemmel

Forbrukertilsynet kan fatte vedtak om overtredelsesgebyr ved gjentatte overtredelser av åpenhetsloven §§ 5, 6 eller 7. Hjemmelen for illeggelse av overtredelsesgebyr er åpenhetsloven § 14.

For at Forbrukertilsynet skal kunne ilegge et overtredelsesgebyr, må det objektivt sett foreligge en overtredelse, overtredelsen må ha skjedd gjentatte ganger og det må være utvist tilstrekkelig skyld.

8.2 Behovet for vedtak – vurdering av forholdsmessighet

Hensynet til saklighet i Forbrukertilsynets myndighetsutøvelse innebærer etter Forbrukertilsynets syn at det må være et reelt behov for vedtak i saken for at vi kan fatte vedtak.

Lager 157 har anført at overtredelsesgebyr er tiltenkt mer alvorlige, systematiske og omfattende overtredelser av åpenhetsloven enn det overtredelsene i denne saken gjelder. Selskapet har også anført at det er en forutsetning for at overtredelsesgebyr kan ilegges at «*Forbrukertilsynet har brukt mindre inngripende virkemidler og det likevel er tydelig at en virksomhet ikke forholder seg til de fristene som følger av åpenhetsloven*». Lager 157 mener at Forbrukertilsynet ikke har benyttet mindre inngripende virkemidler og at behandlingen av de to informasjonskravene som denne saken gjelder, ikke utgjør en konsekvent opptreden.

Slik vi forstår anførselene, mener Lager 157 at disse forholdene både har betydning for vurderingen av behovet for vedtak i denne saken og for spørsmålet om vilkårene for overtredelsesgebyr i § 14 er oppfylt. Når det gjelder anførselen som knytter seg til om vilkårene for overtredelsesgebyr er oppfylt, viser vi til punkt 8.3 nedenfor

Forbrukertilsynet forstår videre Lager 157 sin anførsel om at selskapet mener det ikke vil være forholdsmessig med vedtak om overtredelsesgebyr i denne saken.

Etter vår vurdering er ikke bruk av mindre inngripende virkemidler et absolutt vilkår for illeggelse av overtredelsesgebyr, men heller et moment som er relevant ved vurderingen av behovet for vedtak i den aktuelle saken.

Videre har Forbrukertilsynet for det første benyttet mindre inngripende virkemidler overfor Lager 157. Vi viser til veiledningen vi ga til Lager 157, i forbindelse med Forbrukertilsynets behandling av FIVH sin klage på Lager 157 sin behandling av deres informasjonskrav, se vedlegg 2 til varselet om vedtak og vedlegg 4 til varselet om vedtak. I avslutningsbrevet ble Lager 157 orientert om Forbrukertilsynets vurdering om at deres behandling av informasjonskravet fra FIVH utgjorde et brudd på åpenhetsloven. Forbrukertilsynet presiserte også at vi kunne komme tilbake til Lager 157 ved en senere anledning for å følge opp virksomhetens arbeid med pliktene etter åpenhetsloven som del av vår tilsynsvirksomhet.

Lager 157 har begått en overtredelse av åpenhetsloven § 7 jf. § 6 på nytt ved behandlingen av informasjonskravet av 22. april 2024, altså etter at Forbrukertilsynet ga selskapet veiledning. Ved vurderingen av behovet for vedtak i denne konkrete saken har Forbrukertilsynet lagt vekt på at vi har benyttet mindre inngripende virkemidler overfor Lager 157 uten at dette har vært tilstrekkelig for å sikre at selskapet overholder sin plikt til å gi informasjon etter reglene i åpenhetsloven § 7 jf. § 6.

For det andre, når det gjelder spørsmålet om Lager 157 har utvist en mer eller mindre konsekvent opptreden i forbindelse med behandlingen av informasjonskravene, er vår vurdering at dette momentet ikke kan tillegges særlig vekt ved vurderingen av behovet for vedtak i denne saken. Vi viser at de materielle vilkårene for illeggelse av overtredelsesgebyr må anses som oppfylt, se punkt 8.3 og 8.4 nedenfor.

Vi viser også til at selskapets behandling av informasjonskravene har flere likhetstrekk. For det første, ga ikke Lager 157 informasjon til informasjonssøkerne før Forbrukertilsynet tok kontakt med Lager 157 i de respektive sakene. For det andre har Lager 157 ved behandlingen av begge henvendelsene denne saken gjelder, påberopt seg uvitenhet med hensyn til om henvendelsene anses som informasjonskrav. Forbrukertilsynet viser til vurderingene i punkt 8.4.2 og understreker at uvitenhet om rettsregler som medfører at en handling er ulovlig, ikke fritar for ansvar når uvitenheten er uaktsom. Vi viser også til våre vurderinger av grovheten av overtredelsene i varselet om vedtak punkt 6.4.

Videre vurderer Forbrukertilsynet at individual- og allmennpreventive hensyn taler for at det er behov for vedtak i denne saken. Ved begge overtredelsene som denne saken gjelder, synes Forbrukertilsynets myndighetshandlinger å ha vært en nødvendig forutsetning for at Lager 157 har foretatt seg noe i henhold til åpenhetsloven ved behandlingen av henvendelsene. Lager 157 har også utarbeidet interne rutiner for behandling av informasjonskrav, uten at disse eller lovens krav har blitt overholdt på en tilstrekkelig måte. Dette tilsier at det er behov for bruk av strengere virkemidler som markerer at Lager 157 sin praksis ved behandling av informasjonskrav ikke er tilfredsstillende sammenholdt med åpenhetslovens krav.

Etter Forbrukertilsynets vurdering, er det nødvendig å fatte vedtak om overtredelsesgebyr i denne saken for å synliggjøre overfor åpenhetslovens pliktsubjekter at virksomheter ikke kan vente med å operere i henhold til loven før Forbrukertilsynet tar kontakt med dem i forbindelse med vår myndighetsutøvelse. Vi viser i denne forbindelse til at disse momentene var en av de sentrale forutsetningene for departementets vurderinger av behovet for hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr etter åpenhetsloven, se Prop. 150 L (2020-2021) side 99.

8.3 Kravet om gjentatte overtredelser

Lager 157 har anført, på bakgrunn av uttalelser i forarbeidene til åpenhetsloven, at overtredelsesgebyr er tiltenkt mer alvorlige, systematiske og omfattende overtredelser enn det som er tilfelle i denne saken. Selskapet har også anført at det må være snakk om grove brudd for at to separate overtredelser for at overtredelsene kan anses som «*gjentatte overtredelser*».

Slik vi forstår anførselene, mener Lager 157 at disse forholdene har betydning for det materielle innholdet vilkårene for overtredelsesgebyr i § 14 og om vilkårene er oppfylt i denne saken.

Forbrukertilsynet kan ikke se at det er grunnlag for å forstå de materielle vilkårene for overtredelsesgebyr slik at det stilles krav til to separate overtredelser må anses som «grove» for at de skal kunne oppfylle vilkåret «*gjentatte overtredelser*». Forbrukertilsynet anser det imidlertid slik at grovheten ved de enkelte handlingene kan være relevant for vurderingen av behovet for vedtak i den enkelte sak. Vi viser til punkt 8.2 ovenfor. Når det gjelder anførselene knyttet til det materielle innholdet i vilkårene i åpenhetsloven § 14 og vurderingen av om vilkårene er oppfylt viser vi til varselet om vedtak punkt 6.2 og punkt 4.2.

Lager 157 anfører videre at hvorvidt en virksomhet har opptrådt «*konsekvent*» med hensyn til å bryte loven, er av betydning for vurderingen av om gjentakelsesvilkåret er oppfylt. Slik Forbrukertilsynet ser det, bygger denne anførselen på en misforståelse av departementets

vurderinger i lovforarbeidene og hvordan gjentakelsesvilkåret kan forstås. Uttalelsen i forarbeidene knytter seg ikke til det materielle innholdet i vilkårene for ileggelse av overtredelsesgebyr, men gjelder spørsmålet om overtredelsesgebyr skulle kunne benyttes som sanksjon ved brudd på fristene for å svare på informasjonskrav.¹ Uttalelsen om at overtredelsesgebyr kan benyttes dersom en virksomhet konsekvent ikke forholder seg til fristene for å svare på informasjonskrav, er dessuten kun et eksempel på når kravet om gjentatte overtredelser kan være oppfylt:

«Når det gjelder om eventuelle brudd på fristene til å besvare informasjonskrav skal kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr, har departementet vært usikker på hva som har vært utvalgets forslag og intensjon. Departementet mener imidlertid at gjentatte klare overtredelser av fristene for å besvare informasjonskrav også bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Etter departementets vurdering vil overtredelsesgebyr eksempelvis kunne benyttes dersom en virksomhet konsekvent ikke forholder seg til fristene for å besvare informasjonskrav, og informasjonskravenes innhold klart tilsier at informasjonen bør kunne gis innen fristene i bestemmelsen» (Våre understrekinger).²

Konsekvente lovbrudd er derfor ikke et vilkår for å ilegge overtredelsesgebyr.

Lager 157 anfører også at det «ikke [er] grunnlag for å anse disse to separate hendelsene som “gjentatte overtredelser” etter åpenhetsloven § 14», under henvisning til at Forbrukertilsynet sak med Lager 157 om behandlingen av informasjonskravet fra FIVH ble «henlagt», se tilsvaret side 2.

Forbrukertilsynets brev av 28. februar 2024, se vedlegg 4 til varselet om vedtak, kan ikke anses som en «henleggelse» av saken som gjaldt virksomhetens behandling av informasjonskravet fra Framtiden i våre hender blant annet. Behandlingen av saken kan etter vår vurdering heller ikke ha betydning for vurderingen av om Lager 157, har brutt åpenhetsloven § 7 jf. § 6 ved minst to anledninger ut fra de faktiske omstendighetene som dette vedtaket gjelder. Vi legger for ordens skyld til at Lager 157 ble orientert om vår vurdering om at behandlingen av informasjonskravet var å anse som et lovbrudd i vårt avslutningsbrev av 28. februar 2024, se vedlegg 4 til varselet om vedtak side 6. I tillegg ble Lager 157 gjort oppmerksom på at vi kunne komme tilbake til Lager 157 ved en senere anledning for å følge opp virksomhetens videre arbeid med pliktene etter åpenhetsloven som del av vår tilsynsvirksomhet, se vedlegg 4 til varselet om vedtak side 7. For øvrig viser vi til varselet om vedtak punkt 6.2.

¹ Prop. 150 L (2020-2021) side 99.

² Prop. 150 L (2020-2021) side 99.

8.4 Kravet til utvist skyld

8.4.1 Overordnet

Forbrukertilsynet legger til grunn at det er et vilkår at virksomheten i det minste har opptrådt uaktsomt med hensyn til de faktiske omstendighetene som danner grunnlaget for overtredelsesgebyret. Dette følger av forvaltningsloven § 46 første ledd, som etter Forbrukertilsynets vurdering gjelder fremfor det tilnærmet objektive skyldkravet for virksomheter etter åpenhetsloven § 14 annet ledd.³ Forbrukertilsynet legger til grunn at det er et vilkår at en eller flere personer som handlet på vegne av virksomheten i det minste har opptrådt uaktsomt. Høyere kvalifiserte skyldformer, slik som forsett, vil oppfylle skyldkravet.

Skylden må dekke de faktiske omstendighetene som utgjør overtredelser etter loven. I denne saken gjelder de faktiske omstendighetene plikten til å *gi informasjon etter § 6 skriftlig* til de aktuelle informasjonssøkerne, i henhold til reglene i § 7.

Forbrukertilsynet mener at en eller flere personer som handlet på vegne av Lager 157 har opptrådt forsettlig ved overtredelsene denne saken gjelder. Subsidiært mener Forbrukertilsynet at den eller de som handlet på vegne av Lager 157 har opptrådt grovt uaktsomt. Atter subsidiært men vi at den eller de som handlet på vegne av Lager 157 opptrådte uaktsomt ved overtredelsene.

Hva gjelder kravet til utvist skyld, har Lager 157 i hovedsak anført at den eller de som handlet på vegne av selskapet ikke har handlet forsettlig ved håndteringen av informasjonskravene denne saken gjelder. Lager 157 har også påberopt seg anførsler om uvitenhet.

8.4.2 *Uvitenhet om rettsregelen fritar ikke for ansvar når uvitenheten er uaktsom*

Lager 157 har anført at Lager 157 sin manglende imøtegåelse av informasjonskravene som denne saken gjelder, skyldes «faktisk uvitenhet» hos dem som handlet på vegne av Lager 157, se tilsvaret side 2-4. Selskapet har gjort gjeldende at henvendelsene ble oppfattet som noe annet enn informasjonskrav slik at de aktuelle personene ikke har handlet med forsett som Forbrukertilsynet la til grunn ved skyldvurderingene i varselet om vedtak.

Hva som utgjør et «informasjonskrav» etter åpenhetsloven er en vurdering etter en rettslig standard. Vi viser til redegjørelsen i varselet om vedtak punkt 2.1. Slik vi forstår anførselene fra Lager 157 gjelder de i realiteten rettslige forhold, altså spørsmål om forståelsen av hva som er å regne som et informasjonskrav etter loven. Mottakerne av informasjonskravene var

³ Se Prop. 81 L (2021-2022) side 38, jf. også Prop. 150 (2020-2021) side 117.

kjent med det objektive, tekstlige innholdet i henvendelsene de fikk. Dette er de faktiske omstendighetene som danner grunnlaget for vurderingene i denne saken. Lager 157 sin anførsel om uvitenhet er derfor i realiteten en anførsel om at personene som handlet på vegne av selskapet på grunn av rettslig uvitenhet om hva som etter loven er et informasjonskrav, ikke var kjent med at deres handlinger var ulovlige. Dette er en anførsel om såkalt *rettsuvitenhet* hos dem som handlet på vegne av selskapet, ikke *faktisk uvitenhet*.

Uvitenhet om rettsregler som medfører at en handling eller unnløstelse er ulovlig, fritar ikke for ansvar når uvitenheten er uaktsom. Vi viser til de alminnelige prinsippene om uvitenhet som er nedfelt iblant annet straffeloven § 26. Forsett kan foreligge selv om lovbrøyteren på handlingstidspunktet ikke er kjent med at handlingen er ulovlig, når uvitenheten skyldes uaktsomhet, sml. straffeloven § 22 annet ledd. Dette innebærer, sagt på en annen måte, at skyldkravet med hensyn til selve ulovligheten av en handling, er uaktsomhet.⁴

Når *rettsuvitenhet* skyldes uaktsomhet, må vurderingen av om personen utviste forsett med hensyn til handlingen som var ulovlig, ta utgangspunkt i at vedkommende burde ha vært eller var kjent med at handlingen var ulovlig. Eventuell *rettsuvitenhet* er derfor ikke relevant for om skyldkravet er oppfylt eller ikke hvis uvitenheten om rettsregelen skyldes uaktsomhet.

Spørsmålet om uvitenheten om rettsregelen skyldes uaktsomhet, må etter Forbrukertilsynets syn ta utgangspunkt i vurderingstemaet slik det oppstilles i MR-2011-865:

«De sentrale elementene i skyldkravet er hvorvidt det objektivt sett er foretatt handlinger i strid med kravet til forsvarlig opptreden på det aktuelle livsområdet, og om det ut fra de personlige forutsetninger som foreligger, er grunnlag for bebreidelser. Hvorvidt det foreligger avvik fra forsvarlig opptreden beror på hvilket aktsomhetskrav som stilles. Et grunnleggende krav er at næringsdrivende må forventes å innrette næringsvirksomheten slik at denne drives i samsvar med gjeldende lover og forskrifter innenfor det aktuelle forretningsområdet».

Forbrukertilsynet legger til grunn, slik som Markedsrådet, at det er et grunnleggende krav at næringsdrivende forventes å innrette sin virksomhet slik at den drives i samsvar med gjeldende lover innenfor det aktuelle forretningsområdet.

Videre mener Forbrukertilsynet at kravet til aktsomhet skjerpes på området for åpenhetsloven på bakgrunn av formålet med loven og hensynene loven skal ivareta jf. § 1 og at virksomheters plikt til å gi informasjon etter § 7 jf. § 6 er sentral for oppfyllelsen av lovens formål. Dette innebærer at ansatte som kan motta eller vurdere informasjonskrav, må forventes å være opplært i og kjent med hva som utgjør et informasjonskrav etter loven.

⁴ Høgberg, Alf Petter, *Strafferett*. Gyldendal (2018) 5. utg. 2. opplag, side 326-327.

I denne konkrete saken ble det også henvist til åpenhetsloven generelt og konkret i eller i forbindelse med informasjonskravene. Forbrukertilsynet understreker at det ikke er noen krav til hvordan informasjonskrav skal utformes, utover at henvendelsen skal være skriftlig og at terskelen for at henvendelse skal anses som et informasjonskrav er lav. Vi viser til varselet punkt 2.1.

På denne bakgrunn er Forbrukertilsynets vurdering at eventuell uvitenhet hos dem som handlet på vegne av Lager 157 om at henvendelsene var å anse som informasjonskrav etter loven, var uaktsom. Vi tar derfor ikke Lager 157 sine anførsler om uvitenhet til følge.

8.4.3 Det rettslige innholdet i «forsett» - hva skyldvurderingen gjelder

Lager 157 har anført at for at det skal foreligge forsett «*må den enkelte ansatte ha handlet med viten og vilje, og lovbruddet må være tilsiktet*», se tilsvaret side 3.

Hva gjelder vurderingstemaet og de materielle kravene til skyldformen forsett, viser Forbrukertilsynet til de alminnelige juridiske grunnprinsippene om skyld, som blant annet kommer til uttrykk i straffeloven §§ 22 og 23.

Videre innebærer dekningsprinsippet at skyldvurderingen knytter seg til de objektive faktiske omstendighetene som utgjør en overtredelse etter loven, slik som Forbrukertilsynet har presisert i varselet om vedtak punkt 6.3. Det er ikke et krav om at «*lovbruddet må være tilsiktet*», slik som Lager 157 anfører. Det er tilstrekkelig at selve handlingen som utgjør lovbruddet er utført med tilstrekkelig grad av skyld.

Skylden må dekke de faktiske omstendighetene som utgjør overtredelser etter loven. Dette følger av dekningsprinsippet. De handlinger som etter åpenhetsloven § 7 første ledd jf. § 6 utgjør lovbrudd, er handlinger som innebærer at 1) informasjon ikke blir gitt, 2) informasjonen som eventuelt gis ikke er gitt skriftlig, eventuelt ikke er dekkende eller forståelig og 3) informasjonen ikke blir gitt før utløpet av fristene i § 7 annet ledd.

I denne saken er det 1) og 3) som er aktuelle. Pliktene til virksomhetene etter § 7 er positivt angitt i lovteksten. Følgelig vil de handlinger som etter disse alternativene er ulovlige, i mange tilfeller kunne karakteriseres som «unnlater» rent språklig.

I denne saken, følger det av dekningsprinsippet at utvist skyld må dekke de faktiske forholdene om at informasjon skal «gis» og at virksomheten skal ha gitt informasjon «*senest innen tre uker*». Dersom informasjonen ikke er blitt gitt, innebærer dette et brudd på

åpenhetsloven § 7 jf. § 6. Dersom virksomheten gir informasjon, men først etter at fristen i § 7 annet ledd er utløpt, innebærer dette også et brudd på åpenhetsloven § 7 annet ledd.

8.4.4 Vurdering av utvist skyld

Forbrukertilsynet mener at en eller flere personer som handlet på vegne av Lager 157 har opptrådt forsettlig ved utførelsen av de faktiske unnlåtelsene som utgjør overtredelser i denne saken. Subsidiært mener Forbrukertilsynet at den eller de som handlet på vegne av Lager 157 har opptrådt grovt uaktsomt. Atter subsidiært mener vi at den eller de som handlet på vegne av Lager 157 opptrådte uaktsomt ved overtredelsene.

Ved utformingen av dette vedtaket, har vi kommet frem til en noe annen begrunnelse og vurdering av skylden som er utvist i denne saken sammenlignet med vurderingene i varselet om vedtak side 12-16.

Forbrukertilsynet legger til grunn at tidspunktet for lovbruddene i saken sammenfaller med tidspunktene for da fristene til å gi informasjon utløp, den 24. august 2023 og 14. mai 2024. På disse tidspunktene, forelå det objektivt sett overtredelser av plikten til å gi informasjon og til å gi informasjon *innenfor fristen*.

Selskapet har senere gitt informasjon til Framtiden i våre hender. Selskapet hevder også at de har gitt informasjon til privatpersonen, uten at dette er dokumentert overfor Forbrukertilsynet. Siden fristene her utløp 24. august 2023 og 14. mai 2024, kan ikke Forbrukertilsynet se at det forholdet at selskapet senere har svart informasjonssøkerne virker inn på vurderingene av når det forelå overtredelser i saken eller omfanget av overtredelsene.

Arten av de faktiske forholdene og lovbruddene i saken gjør det vanskelig å fremskaffe bevis som belyser hva den som handlet på vegne av selskapet har tenkt eller forstått i handlingsøyeblikket. Forbrukertilsynets syn er at ved en vurdering av om dem som handlet på vegne av selskapet har handlet forsettlig, må en kunne trekke slutninger ut fra de ytre omstendighetene i saken.⁵ Vi viser i denne forbindelse til Rt-1974-382 side 385:

*«Det ligger i sakens natur at vurderingen av hva de subjektivt har forstått, i stor utstrekning må skje ut fra de faktiske forhold, slik de tiltalte har kjent dem, og med anvendelse av vanlig sunn fornuft og allment aksepterte erfaringssetninger».*⁶

Når det gjelder den første overtredelsen denne saken gjelder, viser vi til de faktiske forholdene slik de er fremstilt i varselet om vedtak punkt 3.1. Forbrukertilsynet finner det

⁵ Jf. Rt-2012-1556 avsnitt 67. Sml. også KTKN-2021-1051 avsnitt 465.

⁶ Rt-1974-382 side 385, jf. også Rt-2012-1556 avsnitt 67. Se også KTKN-2021-1051 avsnitt 465.

bevist med klar sannsynlighetsovervekt at selskapet mottok informasjonskravet fra Framtiden i våre hender den 2. august 2023 og at Palm og/eller [REDACTED] og/eller en anonym medarbeider var kjent med at selskapet hadde mottatt henvendelsen.

Ut fra de ytre omstendighetene som foreligger i saken, mener Forbrukertilsynet det er grunnlag for å trekke den slutning at Palm og/eller [REDACTED] og/eller en anonym medarbeider, har handlet med hensikt om å unnlate å gi informasjon skriftlig på tidspunktet fristen for å gi informasjonen utløp ved behandlingen av informasjonskravet fra FIVH. Når det gjelder spørsmålet om henvendelsen var å regne som et informasjonskrav presiserer vi at dette spørsmålet ikke har betydning for skyldvurderingen og viser til varselet om vedtak side 8-10 og punkt 8.4.2 ovenfor.

Forbrukertilsynet finner det bevist med klar sannsynlighetsovervekt for det første at Palm og/eller [REDACTED] og/eller en anonym medarbeider, handlet med hensikt med hensyn til unnlattelsen som rent objektivt sett innebar at selskapet ikke ga informasjon til Framtiden i våre hender. Bakgrunnen for denne vurderingen er at de faktiske forholdene i saken dokumenterer at på handlingstidspunktet den 24. august 2023, hadde ikke selskapet gitt informasjon. Når selskapet har mottatt og har hatt kjennskap til at henvendelsen var mottatt på handlingstidspunktet, er det etter vårt syn klar sannsynlighetsovervekt for at noen som handlet på vegne av foretaket med hensikt har unnlatt å gi informasjon innen utløpet av fristen.

Når det gjelder den andre overtredelsen denne saken gjelder, viser vi til de faktiske forholdene slik de er fremstilt i varselet om vedtak punkt 3.2 og punkt 5.3 i dette vedtaket. Forbrukertilsynet finner det bevist med klar sannsynlighetsovervekt at selskapet mottok informasjonskravet fra privatpersonen den 22. april 2024 og at [REDACTED] og/eller en anonym medarbeider var kjent med at selskapet hadde mottatt henvendelsen.

Ut fra de ytre omstendighetene som knytter seg til Lager 157 sin behandling av informasjonskravet fra privatpersonen, finner Forbrukertilsynet grunnlag for å konstatere at Palm og/eller [REDACTED] og/eller en anonym medarbeider, handlet med hensikt om å unnlate å gi informasjon til informasjonssøkeren. Bakgrunnen for denne vurderingen er at de faktiske forholdene i saken dokumenterer at på handlingstidspunktet den 14. mai 2024, hadde ikke selskapet gitt informasjon til informasjonssøkeren. Når selskapet har mottatt og har hatt kjennskap til at henvendelsen var mottatt på handlingstidspunktet den 14. mai 2024, er det etter vårt syn klar sannsynlighetsovervekt for at noen som handlet på vegne av foretaket med hensikt har unnlatt å gi informasjon innen utløpet av fristen. Vi viser i denne forbindelse også til Lager 157 sitt svar til informasjonssøkeren den 22. april 2024 som etter Forbrukertilsynets syn dokumenterer en hensikt om å unnlate å gi informasjon allerede samme dag som selskapet mottok informasjonskravet, se varsel om vedtak vedlegg 5.

Etter dette finner Forbrukertilsynet det bevist med klar sannsynlighetsovervekt at den eller de som handlet på vegne av Lager 157 ved behandlingen av informasjonskravene denne saken gjelder, handlet forsettlig med hensyn til unnlatelsen av å gi informasjon og unnlatelsen av å gi informasjonen innen fristens utløp.

8.5 Utmåling

Lager 157 har anført at Forbrukertilsynet vurderinger av overtredelsenes grovhet i forbindelse med utmålingen av gebyrets størrelse, «ikke medfører riktighet», se tilsvaret side 4. Selskapet begrunner sin anførsel med at «overtredelsene er svært begrensede» og at overtredelsene skyldes faktisk uvitenhet.

Hva gjelder delen av anførselen som gjelder uvitenhet, viser vi til punkt 8.4.2 ovenfor. Forbrukertilsynet kan ikke se at de som handlet på vegne av foretaket var uvitende om faktiske forhold. Videre er vår vurdering at eventuell uvitenhet om rettslige forhold skyldes uaktsomhet. Forbrukertilsynet har etter dette ikke hensyntatt påstander om uvitenhet fra Lager 157 sin side ved utmålingen av overtredelsesgebyret.

All den tid selskapet på de aktuelle handlingstidspunktene unnlot å gi informasjonssøkerne informasjon de har rett på etter åpenhetsloven § 6, kan ikke selve overtredelsene for seg selv eller samlet anses for å ha vært «svært begrensede». Behandlingen av informasjonskravene i denne konkrete saken innebærer at samtlige krav som stilles til virksomheters behandling av informasjonskrav etter § 7 ikke har blitt overholdt, samt at informasjonssøkerne ikke fikk den informasjonen de har rett på innenfor lovens frister. Forbrukertilsynet viser dessuten til at vi har lagt vekt på overtredelsens omfang ved utmålingen av gebyrets størrelse.

Vi opprettholder derfor og viser til våre vurderinger knyttet til gebyrets størrelse i varselet om vedtak punkt 6.4.

9 RETTEN TIL Å KLAGE PÅ VEDTAKET

Lager 157 kan klage på vedtaket. En eventuell klage skal sendes til Forbrukertilsynet på e-post til postmottak@forbrukertilsynet.no eller per post til Forbrukertilsynet, Postboks 2862 Kjørbekk, 3702 Skien.

Dersom vi ikke tar klagen til følge, vil vi oversende saken til Markedsrådet for klagebehandling, jf. åpenhetsloven § 9 fjerde ledd jf. markedsføringsloven § 37 første ledd.

Klagefristen er tre uker fra den dag Lager 157 har mottatt vedtaket.

Vedtaket kan ikke bringes inn for de alminnelige domstoler uten at saken først er forelagt Markedsrådet, jf. forvaltningsloven § 27 b.

Hvis dere ønsker å klage på vedtaket, kan dere be om at vedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Det vil være opp til Forbrukertilsynets skjønn å avgjøre om dere eventuelt får innvilget utsatt iverksetting av vedtaket eller ikke.

Dersom Lager 157 ikke klager på vedtaket, vil overtredelsesgebyret forfalle til betaling fire uker etter den dato vedtaket er fattet, jf. åpenhetsloven § 14 fjerde ledd. Overtredelsesgebyret vil i så fall bli fakturert og krevd inn av Statens Innkrevingsentral på vegne av Forbrukertilsynet. Endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. åpenhetsloven § 14 fjerde ledd.

Med hilsen

Bente Øverli
direktør

Mats Bjønnes
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevet signatur